

М. А. Поліщук,
асистент, Білоцерківський національний аграрний університет

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ ЯК ЗАПОРУКА ПЕРЕХОДУ НА НОВИЙ РІВЕНЬ ЯКОСТІ

Розкрито базові поняття інновацій. Наведено особливості інноваційної діяльності та процесу впровадження інновацій у виробничу діяльність аграрного сектора. Обґрунтовано необхідність ведення інноваційної діяльності агропромисловими компаніями.

In the article there are revelation of the basic innovation notions, special features of innovative activity and adoption process, basis of necessity of innovative activity conduction into the manufacturing process of agricultural companies.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, інноваційна технологія, агропромисловий комплекс.

ВСТУП

Спрямування економічного розвитку агропромислового комплексу (АПК) на інноваційну модель вимагає впровадження заходів з використання новітніх досягнень науки та техніки. Адже сучасний вітчизняний ринок інновацій передбачає створення реальних умов для переходу економіки на інноваційно-інвестиційну модель розвитку та впровадження механізму диференційованого пільгового оподаткування підприємств залежно від рівня їх інноваційної активності, стимулювання науково-дослідних і дослідно-конструкторських установ та організацій до введення в господарський обіг нематеріальних активів, утворення галузевих інноваційних фондів. Запорукою успішного розвитку агропромислового комплексу є втілення інновацій в агропромислові технології, техніку. Без інноваційного підґрунтя товаровиробник не зможе стабілізувати процеси виробництва та скласти гідну конкуренцію як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Часто на ринках агропромислового комплексу більшого значення набувають не кількісні критерії, а показники якості, поліпшення яких на сучасному етапі розвитку неможливе без упровадження інновацій в процес виробництва сільськогосподарської продукції.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Інноваційна проблематика набула популярності та досліджувалась багатьма вітчизняними й зарубіжними вченими. Неодноразово була обґрунтована доцільність ведення інноваційних пошуків та впровадження їх результатів у виробничі процеси для підприємств різних галузей господарства. За словами співкерівника французької компанії "eXpert" П'єра д'Уї, "чим більше часу використовується стабільний процес, тим ближче він до старіння. У майбутнє треба йти, роблячи те, що раніше не робили" [9]. Аналогічну ідею в своїх працях виклали П.П. Микитюк [2], В.Є. Новицький [3], М.В. Щурик [7] та інші автори. Не менш важливе значення для досягнення всієї багатогранності інноваційного процесу мають законодавчі та нормативно-правові документи України, що стосуються інноваційної діяльності.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Основним завданням є обґрунтування необхідності впровадження інновацій у виробничу діяльність підприємств АПК для підвищення якості як однієї з найголовніших конкурентних переваг на світовому ринку.

РЕЗУЛЬТАТИ

Світової практиці притаманне твердження про інновації як про нові продукти, бізнес-процеси чи організаційні зміни, що створюють багатство або соціальний добробут. Річард Лайонс, топ-менеджер інвестиційного банку Goldman Sachs, виражається ще коротше: "Інновація — це свіже мислення, яке створює додану вартість".

Поняття "інновації" часто змішується з іншими спорідненими поняттями. Наприклад, з поняттям "винахід", що означає створення нової технічної розробки або вдосконалення старої. Або поняття "вдосконалення", яке більш доречно використовувати стосовно більшості товарів та послуг. Поняття "зміни" та "креативність" також можуть бути використані поряд із поняттям "інновація". Характерною рисою, яка дозволяє відрізняти поняття "інновація" серед інших, є те, що інновації дають можливість інноватору отримати додаткову цінність та нерозривно пов'язані із впровадженням у практичну діяльність. З точки зору В.І. Осипова [4], інновація не буде вважатися інновацією, доки вона не реалізована, не впроваджена та не приносить користі. В інноваційній тематиці термін "інновація" активно використовується як самостійно, так і поруч із спорідненими поняттями: "інноваційна діяльність", "інноваційний процес", "інноваційне рішення".

Як зазначає вільна електронна енциклопедія "Вікіпедія", інновація — це нововведення в галузі техніки, технології організації праці, що базується на використанні досягнень науки та передового досвіду та забезпечує якісне підвищення ефективності виробничої системи або якості продукції. Інновація — це результат інвестування в розробку отримання нового знання, інноваційної ідеї та процес упровадження інновації з фіксованим отриманням додаткової цінності [9].

Інноваційний процес — комплексний, керований процес, спрямований на створення, впровадження і ви-

користання принципово нової або модифікованої ідеї, що задовольняє конкретні суспільні потреби і дає економічний, технічний або соціальний ефект [4].

Згідно із Законом України "Про інноваційну діяльність" головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науковотехнічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енергозберігаючих та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції [1].

В Україні до 2013 року визначені такі стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності: модернізація електростанцій, нові та відновлювані джерела енергії, новітні ресурсозберігаючі технології, машинобудування як основа високотехнологічного оновлення всіх видів економічної діяльності, розвиток високоякісної металургії, нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології, телекомунікації, вдосконалення хімічних технологій, нові матеріали, розвиток біотехнологій, високотехнологічний розвиток сільського господарства та переробної промисловості, транспортні системи, будівництво та реконструкція, охорона й оздоровлення людини та навколишнього середовища, розвиток інноваційної культури суспільства.

За даними статистичного спостереження, 2010 року в Миколаївській області нововведення здійснювали 26 промислових підприємств. Частка інноваційноактивних підприємств за останні роки майже не змінювалась і становила 8,3 % у 2010 р., 9,6 % — у 2009 р., 9,4 % — у 2008 р. [10].

Аграрний сектор економіки, на відміну від інших сфер, має свої особливості щодо генезису та впровадження інноваційних продуктів. Насамперед, ідеться про те, що інноваційна діяльність не є одиничним актом упровадження якої-небудь новачки. Це — цілеспрямована система заходів із розробки, впровадження, освоєння, виробництва, поширення і комерціалізації новачки [6].

У процесі впровадження інноваційних продуктів особливо важливе місце має відводитися земельним ресурсам. Одним із найважливіших напрямів інноваційних процесів у сільському господарстві є дослідження складу і стану ґрунтів у розрізі кожного земельного угіддя. Пріоритетними є питання збереження, поліпшення та охорони земель сільськогосподарського призначення через поліпшення екологічних показників [5].

Розробка та впровадження більшості інноваційних проектів гальмуються через відсутність фінансових ресурсів, адже перебіг інноваційних процесів можливий лише за умов належного їх фінансування. Найбільш зацікавленими у веденні інноваційної діяльності є великі та середні сільськогосподарські підприємства, господарські товариства та виробничі кооперативи. До того ж вони володіють необхідними умовами і ресурсами розробки та впровадження інновацій.

Проблемою для вітчизняних аграріїв є різниця нормативних показників якості за українськими та світовими стандартами, що суттєво послаблює конкурентні позиції українських компаній на світовому ринку. Українські землі відрізняються високою родючістю та якістю, але відсутність необхідного догляду та обробки територій безпосередньо відбивається на якості сільськогосподарської продукції. Представники прес-центру провідної вітчизняної компанії ТОВ СП "НІБУЛОН", що працює як на вітчизняному, так і на світовому ринку агропромислового комплексу, зазначили, що стан орендованих у приватних землевласників площ заслуговує на незадовільну оцінку. Тому компанії доводиться виділяти власні кошти на обробку та догляд. У середньому протягом 5 років віддача на орендованих територіях незначна [8].

Іншим критичним явищем, що потребує інноваційного втручання, є боротьба із шкідниками. Це питання також безпосередньо стосується рівня якості сільськогосподарської продукції та потребує значної уваги й

капіталовкладень.

Прикладом найкращих виробничих практик упровадження інновацій в аграрну сферу за останній час є підвищення якості української кукурудзи та визнання її найкращою на світовому ринку. Це стало результатом поетапного впровадження ряду інноваційних змін у технологію вирощування та зберігання кукурудзи, а також залучення досвідчених спеціалістів до інноваційного процесу.

Можливості імплементації новітніх досягнень науки певною мірою гальмуються неформованістю та неготовністю окремих ланок, діяльність яких безпосередньо пов'язана з формуванням інноваційних відносин. У першу чергу, це стосується наукових інституцій як продуцентів інноваційних продуктів. Такий стан справ також зумовлюється відсутністю ринку споживачів інновацій та фінансових установ, які забезпечували б коштами всіх учасників інноваційного процесу. Саме фінансова скрута є однією з найвагоміших причин, які стримують розробку і впровадження інновацій у відтворувальний процес земельних ресурсів [7].

Отже, проголошення ринковоорієнтованої моделі економічного розвитку, посилення інтеграційних і глобалізаційних процесів, вступ України до СОТ, загострення конкуренції потребують інтенсифікації впровадження інноваційних продуктів у відтворувальний процес агропромислового комплексу.

ВИСНОВКИ

За сучасних умов поліпшення рівня якості, конкурентних позицій, що займає підприємство на вітчизняних та світових ринках, та ступінь задоволеності споживачів значною мірою залежать від розвинутості інноваційної діяльності підприємства. Більшість підприємств вітчизняного аграрного сектора не приділяють необхідної уваги або ігнорують інноваційний бік сільськогосподарського бізнесу. Але найуспішніші, найкрупніші сільськогосподарські компанії активно впроваджують інновації в свою діяльність. Головними проблемними питаннями аграрної сфери, що потребують інноваційного втручання, залишаються догляд та удобрення територій, засоби боротьби із шкідниками та технології зберігання сільськогосподарської продукції. Поряд з цим, інноваційні проекти потребують фінансування, недостатність якого й стає головним чинником гальмування інноваційних розробок та їх упровадження.

Література:

1. Закон України "Про інноваційну діяльність", затверджений постановою Верховної Ради України № 40-IV від 04.07.2002.
2. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. — К.: Центр навч. л-ри, 2007. — 400 с.
3. Новицький В.Є. Інституційні основи інноваційного розвитку економіки: навч. посіб. — К.: КНТ, 2008. — 360 с.
4. Осипов В.І. Економіка підприємства: підручник. — Одеса: Маяк, 2005. — 724 с.
5. Пахомов Ю. Біфуркаційний стан світосистемного ядра напередодні зміни світових лідерів // Економіка України. — 2008. — № 4.
6. Тивончук С.О., Тивончук С.В. Методологічні підходи щодо управління інноваційною діяльністю // Економіка АПК. — 2005. — № 12.
7. Щурик М.В. Найважливіші передумови інноваційного забезпечення процесу відтворення земель в аграрному секторі карпатського макрорегіону // Фінанси України. — 2009. — № 1 (158).
8. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://nibulon.com>.
9. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://wikipedia.org>.
10. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2011 р.